

زرتشت پاک

حجاب در آیین زرتشت

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی
انتشار: ۶ فروردین ۱۳۹۴ ۵۰ دقیقه مطالعه

چکیده مقاله

نخستین مردمی که به سرزمین ایران آمدند، آریایی‌ها بودند. آنان به دو گروه عمده «مادها» و «پارس‌ها» تقسیم می‌شدند. با اتحاد مادها، دولت «ماد» تشکیل شد.

نخستین مردمی که به سرزمین ایران آمدند، آریایی ها بودند. آنان به دو گروه عمده «مادها» و «پارس ها» تقسیم می شدند. با اتحاد مادها، دولت «ماد» تشکیل شد.

پس از مدتی پارس ها توانستند دولت ماد را از بین ببرند و سلسله های هخامنشیان، اشکانیان و ساسانیان را بنیانگذاری کنند. پژوهش ها نشان می دهد که زنان ایران زمین از زمان مادها که نخستین ساکنان این دیار بودند، دارای حجاب کاملی، شامل پیراهن بلند چین دار، شلوار تا مچ پا و چادر و شنی بلند بر روی لباس ها بوده اند. ۴ این حجاب در دوران سلسله های مختلف پارس ها نیز معمول بوده است. ۵ بنابر این، در زمان بعثت زرتشت و قبل و بعد از آن، زنان ایرانی از حجابی کامل برخوردار بوده اند. برابر متون تاریخی، در همه آن زمان ها پوشاندن موی سر و داشتن لباس بلند و شلوار و چادر رایج بوده است و زنان هر چند با آزادی در محیط بیرون خانه رفت و آمد می کردند و همپای مردان به کار می پرداختند، ولی این امور با حجاب کامل و پرهیز شدید از اختلاط های فسادانگیز همراه بوده است.

جایگاه فرهنگی پوشش در میان زنان نجیب ایران زمین به گونه ای است که در دوران سلطه کامل شاهان، هنگامی که خشایارشا به ملکه «وشی» دستور داد که بدون پوشش به بزم بیاید تا حاضران، زیبایی اندام او را بنگرند، وی

امتناع نمود و از انجام فرمان پادشاه سر باز زد و به خاطر این سرپیچی، به حکم دادوران، عنوان «ملکه ایران» را از دست داد.^۶

در زمان ساسانیان - که پس از نبوت زرتشت است - افزون بر چادر، پوشش صورت نیز در میان زنان اشراف معمول شد. به گفته ویل دورانت پس از داریوش، زنان طبقات بالای اجتماع، جرأت نداشتند که جز در تختِ روانِ روپوش دار از خانه بیرون بیایند و هرگز به آنان اجازه داده نمی شد که آشکارا با مردان آمد و رفت کنند. زنان شوهردار حق نداشتند هیچ مردی حتی پدر و برادرشان را ببینند. در نقش هایی که از ایران باستان بر جای مانده است، هیچ صورت زنی دیده نمی شود و نامی از ایشان نیامده است.^۷

تجلیات پوشش در میان زنان ایران چنان چشم گیر است که برخی از اندیشمندان و تمدن نگاران، ایران را منبع اصلی ترویج حجاب در جهان معرفی کرده اند.^۸

از آن جا که مرکز بعثت «اشو زرتشت» ایران بوده است و آن حضرت در زمینه اصل حجاب و پوشش زنان در جامعه خویش کمبودی نمی دیده است، با تأیید حدود و کیفیت حجاب رایج آن دوران، کوشید تا با پندهای، خود ریشه های درونی حجاب را تعمیق و مستحکم نموده، عامل درون را ضامن اجرا و پشتوانه استمرار و استواری حجاب معمول قرار دهد.

به پند و اندرزهای «اشوزرتشت» بنگرید تا تلاش وی برای تعالی و آموزش مبانی حجاب و بیان لزوم توأم نمودن حجاب ظاهری با عفت باطنی، روشن تر شود؛ او می فرماید:

ای نوعروسان و دامادان!... با غیرت، در پی زندگانی پاک منشی بر آیید... ای مردان و زنان! راه راست را دریابید و پیروی کنید. هیچ گاه گردِ دروغ و خوشی های زودگذری که تباه کننده زندگی است، نگردید؛ زیرا لذتی که با بدنامی و گناه همراه باشد، همچون زهر کشنده ای است که با شیرینی درآمیخته و همانند خودش دوزخی است. با این گونه کارها، زندگانی گیتی خود را تباه مسازید. پاداش رهروان نیکی، به کسی می رسد که هوا، هوس، خودخواهی و آرزوهای باطل را از خود دور ساخته، بر نفس خویش چیره گردد و کوتاهی و غفلت در این راه، پایانش جز ناله و افسوس نخواهد بود.

فریب خوردگانی که دست به کردار زشت زنند، گرفتار بدبختی و نیستی خواهند شد و سرانجامشان خروش و فریاد و

ناله است. ۹.

گفتنی است که در دین زرتشت، لباس یا کیفیت خاصی برای حجاب زنان واجب نشده است؛ بلکه لباس رایج آن زمان که شامل لباس بلند، شلوار و سرپوش - یعنی چادر یا شنلی بر روی آن - بوده است، مورد تقریر و تنفیذ قرار گرفته است. هر چند که استفاده از سدره و گشتی - لباس مذهبی ویژه زرتشتیان - توصیه شده است. ۱۰ البته بر هر مرد و زن واجب است که هنگام انجام مراسم عبادی و نیایش، سر خود را بپوشاند. بنا به گفته موعبد «رستم شهرزادی» پوشش زنان باید به گونه ای باشد که هیچ یک از موهای سر زن از سرپوش بیرون نباشد. در خرده اوستا، به طور صریح چنین آمده است: «نامی زت واجیم، همگی سر واپوشیم و همگی نماز و کریم بدادار هورمزدا؛ ۱۱ یعنی همگان نامی ز تو بر گویم و همگان سر خود را می پوشیم و آن گاه به درگاه دادار اهورمزدا نماز می کنیم». بر اساس آموزه های دینی، یک زرتشتی موعمن، باید از نگاه ناپاک به زنان دوری جوید و حتی از به کارگیری چنین مردانی خودداری کند. در اندرز «آذربادماراسپند» موعبد موبدان آمده است: «مرد بدچشم را به معاونت خود قبول مکن» ۱۲.

پوشش موی سر و داشتن نقاب بر چهره، پس از سقوط ساسانیان نیز ادامه یافته است. به این نمونه بنگرید: پس از فتح ایران، هنگامی که سه تن از دختران کسری، شاهنشاه ساسانی را برای عمر آوردند، شاهزادگان ایرانی همچنان با نقاب، چهره خود را پوشانده بودند. عمر دستور داد تا پوشش از چهره بر گیرند تا خریداران پس از نگاه، پول بیشتری مبذول دارند. دوشیزگان ایرانی خودداری کردند و به سینه مأمور اجرای حکم عمر مشت زده، آنان را از خود دور ساختند. عمر بسیار خشمناک شد؛ ولی امام علی(ع) او را به مدارا و تکریم آنان توصیه فرمود.

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «حجاب در آیین زرتشت»، پارسیان دژ، ۱۳۹۴.

خواندن مقاله و پیوست های آن در وبسایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

<https://parsiandej.ir/articles/1629/pdf/حجاب-در-آیین-زرتشت>

آخرین ویرایش مقاله: ۱۲ مرداد ۱۴۰۵